

C. de Jongste, *Klacht en jubel. Facetten uit de 'kleine kerkhistorie' rondom Ds Nicolaas Hendrik Beversluis (1850-1931)*. Van den Berg n.v. Zwijndrecht 1983. Geb. 482 bldz. Ill. f 42,50.

N.H. Beversluis was ledeboeriaans oefenaar en predikant in Moer Kapelle en Rotterdam, sedert 1908 in Paterson N.Y. Hij heeft een belangrijk aandeel gehad in de vereniging van ledeboeriaanse en kruisgezinde gemeenten in 1907 tot Gereformeerde Gemeenten in Nederland. De Jongste geeft ons een zeer gedetailleerd overzicht van zijn leven met uitvoerige excursen over allerlei zaken uit de geschiedenis van deze gemeenten. De lezer krijgt aldus een goede kijk op de 'kleine kerkhistorie' omstreeks 1900. Met deze in de ondertitel voorkomende term wordt niet, zoals men misschien zou hebben kunnen denken, gezinspeeld op kerkelijke 'petite histoire', al is het boek er inderdaad vol van, maar wordt aangeduid de geschiedenis van de kleine kerken die in de negentiende eeuw op het gereformeerde erf in Nederland zijn ontstaan. Ze trokken maar weinig de aandacht. Tot op heden is er weinig literatuur over deze groeperingen en hun voorgangers. Daarom alleen al verdient het boek van De Jongste onze waardering. Hij heeft weinig nagelaten om authentieke bescheiden van en omtrent Beversluis en zijn werkzaamheden op te sporen (een gedetailleerd notenapparaat wijst de weg naar o.a. vele documenten, die nog in particulier bezit zijn). Aan het geheel heeft op des schrijvers verzoek M. Pronk een hoofdstuk toegevoegd over Beversluis als prediker, waarna E. Kooijmans nog de poëzie van Beversluis afzonderlijk behandelt.

Bij alle waardering die men voor dit werk zal hebben, kan echter niet worden verzwegen, dat door de overvloed van het materiaal dat nu de lezer wordt aangeboden de compositie wel te lijden heeft gehad. Weliswaar dient het boek zich niet aan als een biografie en heeft de auteur in zijn verantwoording eerlijk erkend dat er tussen de hoofdstukken grote verschillen bestaan. Maar ook wanneer men het boek wil waarderen als een geschiedenis van een tijdvak waarin één figuur een centrale plaats heeft gekregen, wordt de lectuur door de overdaad aan details van weinig of geen importantie gehinderd. Het verzamelen van feiten en gegevens is één zaak; het schrijven van een welgestructureerde geschiedenis een andere. Een ander bezwaar dat bij mij is gerezen, betreft het 'hagiografische' karakter dat op allerlei plaatsen aan dit boek eigen is. De auteur meent zijn lezers extra te moeten stichten door opmerkingen over Gods leiding in bepaalde bijzonderheden. Dit doel dienen ook de vele verzen die bij de geschreven gebeurtenissen uit Datheens psalmberijming worden geciteerd. Ik wil het goed recht van biografie als 'stichtelijke lectuur' niet ontkennen, maar wanneer in de samenstelling van dit werk ook op allerlei plaatsen de historische kritiek werkzaam is krijgt het resultaat een zekere tweeslachtigheid. Dit neemt niet weg, dat ik van harte hoop dat de auteur voort zal gaan met zijn naspeuringen op het onderhavige terrein. Hij heeft ons in zijn verantwoording reeds de publicatie van Beversluis' schriftelijke nalatenschap in het vooruitzicht gesteld.

A. de G.